Ч. 101 Второк 7 (19) мая 1896. Рік VI.

**Виходить у Львові** що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

**Редакция** і **Адміністрация**: улиця Чарнецкого ч. 8.

**Письма** приймають ся лиш франковані.

**Рукописи** звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

**Рекламациї** незапечатані вільні від оплати почтової.

# НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

**Передплата у Львові** в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостввах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

## Що край то обичай.

В послїднім числї „Буковини“ знаходимо відозву, котрою буковиньскі посли др. Смаль-Стоцкий і Єротей Пігуляк скликують буковиньских Русинів на раду і розказують в нїй, о чім буде ся радити на тій радї. Ся відозва пригадала нам мимоволї відбувші ся недавно у Львові збори „Селяньскої Ради“, і хоч тамто лиш відозва а се вже збори, насунулось нам на гадку порівнанє, а з того пригадалась нам і пословідка: „Що край то обичай“. Може ся пословідка й не конче підходить до такого порівнаня, але все-таки она зближаєсь до него бодай о стілько, що розходить ся тут о народну роботу людий одної і тої самої народности, але в двох краях. Для докладнїйшого порівнаня наведено насампеpед відозву буковиньску. Буковиньскі посли кличуть до своїх краянів:

Буковиньскі Русини! На день 26 мая, вівторок по Зелених сьвятах, скликуємо до Чернівців народну раду, щоби обговорити справи, дуже важні для буковиньских Русинів.

Остатних кільканайцять лїт ми пережили під гнетом наших противників, зпід котрого тепер помалу висвободжуємо ся. Наш дальший розвій, наша будучність лежить в наших руках! Від народної сьвідомости всїх буковиньских Русинів залежить се, чи ми на своїй землї будемо уживати всїх тих прав, які нам належать ся, чи нї. Аби та сьвідомість у кождого найшла ся і скріпила ся, потрібно кождому бачити, що він не стоїть одиноко, але що сьвідомих Русинів єсть уже на Буковинї велика громада і всї хотять жити своїм власним житєм, а не позичаним! Тому зїйдїть ся, дорогі земляки, як найчисленнїйше у вівторок по Зелених сьвятах до Чернівцїв на раду!

Маємо радити над кількома дуже важними справами.

„Реформа виборча уже постановлена, отже потрібно всїм знати, що нового принесла нам она і як нам супроти неї заховати ся, аби Русинам вийшла на користь.

„Маємо нового митрополита, отже потрібно, аби буковиньскі православні Русини висказали єму, чого від него жадають і що мусить зробити, аби між вірними православної церкви, Русинами і Волохами, настали мир і згода.

„Від осени будемо мати в Чернівцях свою руску ґімназию, отже треба застановити ся нам всїм, як найлучше пiдтримувати сей такий важний для нас заклад. Від осени отвираємо в Народнім Домі в Чернівцях також бурсу для учеників нашої ґімназиї, а ту бурсу мусимо підтримувати всї, коли хочемо виховати собі свою рідну інтеліґенцию. Отже порадимо ся також над заснованєм і удержуванєм бурси.

„В місяци червни сего року закладаємо свій власний банк, Руску Касу, о котру довгі лїта селяни упоминали ся; отже на нашій радї буде мова і про ту Касу, як она буде уряджена, які користи подає селянам і які обовязки накладає на тих, що з нею мають дїло. На тій радї ми будемо приймати зголошеня до Каси.

„І ще над одною справою будемо раду радити, а то над ревізиєю катастру ґрунтового, так важною для селян.

„Як бачите, дорогі земляки, справи самі важні і живі. Тому сподїваємо ся, що на раду з'їдете ся численно з усїх сторін буковиньскої Руси!

„Де відбуде ся рада і яка буде докладна проґрама єї, то буде оголошене сими днями в „Буковинї“.

В сїй відозві сказано лиш, що буде робити ся на радї — то правда; але все-таки вже й то можемо порівнати з тим, що робило ся на зборах полїтичного товариства „Селяньска Рада“ у Львові дня 3 (15) с. м. в сали „Народного Дому“. Із справоздань, які появили ся в „Галичанинї“ і „Kur. Lwowsk-ім“ — бо „Дїло“ як звичайно „пізний Іван“, ще не подало справозданя, а лиш очевидно яко найважнїйший акт з цїлих зборів зазначило коротко, що ухвалено вислати пос. Романчукови телеґрафічну подяку — довідуємо ся, що на зборах було звиш 50 людий і що предсїдатель „Селяньскої Ради“, о. Гірняк, відкриваючи збори пригадав знесенє панщини і зазначив, що декотрі чинники старають ся представити льояльність руского народу в злім сьвітлї. Дальше довідуємо ся, що редактор „Дїла“ п. Белей виголосив реферат о реформі виборчій і розпочав історию конституциї від 1848 р. Kur. Lwowski каже, що підчас сего реферату участники зборів спали, а то само дїяло ся і підчас реферату о окружних громадах. Підчас дискусиї над першим рефератом ухвалено вислати телеґраму з подякою пос. Романчукови. Наконець третий реферат виголосив о. Гірняк о ревізиї катастру ґрунтового. „Галичанин“ каже, що присутні вислухали рефератів „с вни

---

5)

## Дїти капітана Ґранта.

**Фантастично-наукова подорож Юлїя Верна.**

(Дальше).

Коли леді Єлена робила своє предложенє, не привелечила цїлком прикмет *Дункана,* збудованого так добре, що мав всї условя сили і швидкости і длятого міг випускати ся і в найдальшу дорогу.

То був поровий яхт один з найгарнїйших; мав обему двіста десять тон, а перші кораблї, які прибули до Нового сьвіта з Колюмбом, Веспуцием, Пінсоном і Маґеляном були о много менші [1]).

*Дункан* був достаточно заосмотрений в вітрила, але найбільше міг числити на сильну свою машину. Єго машина о силї сто шістдесять коний, збудована після нової системи, мала всї улучшені прилади збільшаючі силу пари, що порушувала подвійну шрібу. На случай потреби при цїлім напруженю пари, *Дункан* міг в плавбі перевисшити всї хоч би й найскорші кораблї. І дійстно при пробах в заливі Кляйд робив він по сїмнайцять миль [2]) на годину, отже міг сьміло пускати ся в подорож довкола сьвіта. Джон Менґлїс не мав длятого иншого клопоту, як заосмотрити корабель в потрібні річи до дороги.

Єго першим старанєм було побільшити о скілько можна склади вугля, бо за него дуже тяжко в дорозї; так само памятав Джон Менґлїс і о поживі, так, що в коморі корабля було припасів хоч би й на два роки. Гроший не бракувало єму, отже справив ще й гармату, котру умістив на переднїй части яхту: не можна було знати, що стане ся, а на кождий случай можна було з того оружия викинути кулю вісїм фунтову на віддалене чотирох миль морских.

Джон Менґлїс, то треба єму признати, знав ся на своїм ремеслї і уходив в Ґлезґо за одного з найспосібнїйших моряків. Він мав трийцять два роки, черти лиця трохи суворі, але знаменуючі доброту і відвагу. Був вихованком замку і родини Ґленарванів, котра вообразувала єго на хороброго і спосібного моряка; Джон Менґлїс в кількох дальших подорожах зложив неоспоримі докази зручности, твердої волї і зимної крови. Коли єму льорд Ґленарван предложив місце капітана на *Дункані,* приймив з радостию то достоїньство, бо любив цїлою душею, як свого брата, пана на Малькольмі і глядав нагоди, аби єму зложити докази свого привязаня до него.

Поручник корабля Том Остен був старий моряк, що заслугував на цїлковите довірє. Числячи з капітаном і поручником складало осаду *Дункана* двайцятьох пятьох людий, а всї походили з ґрафства Думбартон. Добре вправлені моряки були синами чиншівників льордових і становили на покладї корабля немов цїлий клян завзятих юнаків, котрим не хибувало й звичайного у Шкотів дударя, якого ще і доси мають всї шкотскі полки в анґлїйскім войску. Таким чином стояв льорд Ґленарван на чолї невеличкого віддїлу, зложеного з людий добрих, відважних, совістних і готових — як то кажуть — навіть в огонь скочити на єго приказ. Коли люди залоги *Дункана* дізнали ся, куди мають плисти, не було кінця їх радости, а відгомони скал Думбартону ще довго повтаряли радістні відголоси їх оклпків повних одушевленя.

Джон Менґлїс, гадаючи о заосмотреню, уоруженю і прилагодженю свого корабля, не забув також о устроєню відповідних комнат для льорда і леді Ґленарванів на таку далеку подорож та о приготовленю кают для дїтий капітана Ґранта, котрі мали також відбути подорож на покладї *Дункана* за дозволом леді Єлени.

Малий Роберт був би радо згодив ся приймити обовязки корабельного хлопця, як свого часу Нїльсон і Франклїн, шоби лише належати до виправи — і скоро тілько одержав позволенє до їзди, зараз забажав бути ужиточним на кораблі і тому був відданий під опіку Джона Менґлїса, котрий мав відтак єго учити свого ремесла.

— Знаменито, капітане — радував ся хлопець — а не жалуй тілько прута на мене, як лише буду неповоротний.

[1]) В четвертій своїй подорожи мав Христоф Колюмб чотири кораблї, з котрих найбільший брав 70, а наименший лише 50 тон набору.

[2]) 17 морских миль то тілько що 32 кільометри, бо одна морска миля має 1852 метри.

маніем“ і доказали, що „составляють знаменитий материял“.

Що на зборах порушено жизненні справи, того не перечимо; але спосіб, в який ті справи порушено, — так бодай можна судити із згаданих справоздань — чей не був такий, котрий кого небудь міг би піднести на дусї і додати охоти до дальшої роботи. Насамперед сам вступ до нарад: Чи то має когось одушевити, що єму пригадує ся, що він був рабом і що не він сам себе але хтось увільнив єго з того рабства? Чи вічним пригадуванем панщини розбудимо в народі правдиве почутє свободи і своєї особистої гідности? Або чи ми вже нїякої роботи, нїякого реферату не можемо зачати инакше, як лиш від 1848 р. Рік той належить до історії, до минувшости, а нам треба жити теперішностию, одушевляти ся і загрівати ся теперішними ідеалами, а коли їх не маємо, то творити їх собі. То-ж не дивниця, що ті короткі справозданя о зборах „Селяньскої Ради“ відкинувши з них навіть тенденцийність, роблять вражінє лиш якоїсь теоретичної балаканини, котрою можуть одушевити ся лиш хиба любителї таких балаканин, але не люди живої роботи.

А гляньмо на буковиньску відозву. І там говорить ся про гнет, але й зараз подає ся відрадну і повну заохоти звістку: „Ми помалу висвободжуємо ся. Наш дальший розвій, наша будучність лежить в наших руках“. — І там говорить ся про реформу виборчу, але з становища вимог теперішности: реформа єсть; яка єсть, така єсть, а нам треба дивити ся, щоби Русинам вийшла на користь. Відозва завзиває буковиньских Русинів до живої роботи а не на історичну або теоретичну балаканку, а то іменно нагадало нам приповідку: Що край, то обичай.

## Перегляд політичний.

На порядку дневнім нинїшного засїданя Палати послів поставлено закон о ревізиї катастру ґрунтового і о опустах податку ґрунтового на случай шкід елементарних. Дальше має прийти під наради предложенє комісиї податкової, зміняюче §. 9 ординациї виборчої в тім напрямі, що цензус податковий для права вибору в містах і куриї сільскій зменшає ся з 5 до 4 зр.

Конфлїкт Сербії з Угорщиною з причини зневаженя угорскої хоругви, ще не закінчив ся і все ще ведуть ся переговори. Австро-угорский посол домагає ся, щоби бувший директор полїциї Стефанович був бодай часово усунений від урядованя в мінїстерстві.

Показуєсь тепер, що заговір на житє шаха перского вийшов з Константинополя від якогось Перза, Мегмеда Джемаледдіна, котрий ще давнїйше поперечив ся був з шахом а відтак виїхав з Перзиї. Джемаледдін був гостем у султана і мешкав в султаньскій палатї та мав у султана велике значінє. Він вже раз, коли перебував в 1890 р. в Липску, наробив був шахови великого клопоту, коли той хотїв завести монополь тютюну в Перзиї.

## Новинки.

*Львів дня 18 мая 1896.*

— **Іменованя**. П. Мінїстер скарбу іменував концепіста австрийских зелїзниць державних дра Йосифа Мучковского і ад'юнкта прокураториї скарбу дра Ювеналя Розвадовского провізоричними секретарями прокураториї скарбу.

— **Іспити на учительки жіночих робіт** розпічнуть ся в семинариї учительскій в Станіславові дня 9 липня с. р. Що-до віку вимагає ся скінченого 18 року житя. До поданя треба долучити: метрику уродженя, коротку житєпись і опис студий відбутих призатно в случаю перерви науки шкільної. Послїдний речинець до подаваня: 15 червня с. р.

— **На двох послїдних засїданях виділу „Просьвіти“** залагоджено між иншими слїдуючі справи: Ухвалено зложити подяку пани Ф. Огоновскій за дарованє бібліотеки по бл. п. мужу дрі Омелянї Огоновскім. — Принято 24 нових членів. — Вислано філїї „Просьвіти“ в Стрию даром: 180 прим. книжочок, 30 прим. статуту, 5 прим. подань на основанє читальнї, 5 прим. уставу читалень „Просьвіти“. — Відчитано письмо з Гаїв, де громадяни дякують за відчит вандрівного учителя п. Короля і повідомляють про збори читальнї, на котрі порішено вислати привітне письмо. — Принято до відомости, що відбули ся вже люстрациї в громадах: Солонка, Жиравка, Толщів Вовків, Дмитровичі, Гаї, Чижуків і заснували ся читальнї в: Жиравцї, Толщові, Вовкові Чижикові. — Вислухано справоздань з читалень „Просьвіти“ в Одрехові, Гусакові, Таврові, Воли жовтанецкій, Ілемю і вислано книжочки даром читальням в Космачи коло Коломиї, вартости 13·13 зр., і в Турильчи, вартости 12·31 зр. — Принято 12 нових членів.

— **Рудольф Ґрацка**, надрадник рахунковий ц. к. Намістництва і адмінїстратор Gazet-и Lwowsk-oї, лиц. орд. пап. сьв. Григория, помер по короткій а тяжкій недузї дня 17 с. м. в 61 роцї житя. Покійник яко начальник бюра для справ фонду релїґійного був звістний і загально люблений в широких кругах руского духовеньства. Вічна єму память!

— **Цїла родина з пять душ зійшла від разу з розуму!** Такий небувалий случай став ся у Відни минувшого четверга. Божевільність єсть в деяких случаях заразлива; то знає ся вже від давна. Бували случаї, що сходили з розуму нараз дві і три особи, але такого випадку, щоби від разу зійшло аж пять людий з розуму, ще не бувало; история медицини такого случаю доси не знає. Річ була така: На однім з віденьских передмість наймав собі помешканє якийсь приватний чоловік Александер Забраньский і мешкав там з двома синами і трома доньками. Один з синів працював у фабрицї, а другий, котрий скінчив висші школи, їздив сьвітами і в послїдних днях приїхав до родичів; але що у него показали ся прояви божевільности, то єго відставлено до дому божевільних. Тимчасом стало ся таке: Забраньский вже від довшого часу не платив чиншу і власгитель дому вимовив єму помешканє, а в четвер наконець мали цїлу родину викинути з помешканя. Коли з'явив ся судовий возьний, щоби при помочи полїциї викинути родину з хати, кинулись на него батько і доньки з сокирами і одна з дївчать зарубала єго навіть, хоч легко в шию. Возьний побіг тогди о поміч. Коли поміч наспіла, було помешканє замкнене. Тогди виважено двері і розпочала ся люта борба, котра щастєм закінчила ся тим, що божевільних розброєно і арештовано та відставлено під догляд лїкарский. Показало ся, що всї три доньки таки зовсїм зійшли з розуму, а батько лиш трохи. Цїла родина єсть того переконя, що она походить з великого роду, що камениця, в котрій она мешкала, єсть еї власностию і лиш вороги хотять їх викинути з помешканя. Батько і доньки кажуть, що властитель каменицї єсть їх братом і він то напосів ся на них, щоби

---

— О то можеш бути спокійний, хлопче — відозвав ся льорд Ґленарван, не хотячи додавати, що битє не було в ужитю на покладї *Дункана*, бо було цїлком непотрібне.

Щоби точнїйше познакомити читателїв з осадою *Дункана*, треба ще згадати о майорі Мек-Небсї. То був пятьдесятьлїтний чоловік з спокійними і правильними чертами лиця. Він ішов там, де єму приказано і робив, що єму поручено; скромний, маломовний, спокійний і дуже лагідний, згідливий на всьо і з всїми, нїколи не перечив ся і не любив довго бесїдувати. Тим самим кроком ішов на сходи до своєї спальнї, яким поступав на мур добуваної крепости; нїчого в сьвітї не могло єго порушити, нїчого налякати, хочби то навіть була гарматна куля — і безперечно той чоловік умре не найшовши за цїле житє нї одної нагоди, аби на що небудь розгнївав ся. Той чоловік мав в найбільшім степени не лише звичайну хоробрість вояка, але також і відвагу моральну — т. є. твердість духа. Одиноким блудом, одинокою єго хибою було то, що від ніг до голови був Шкотом, Каледонцем чистої крови — запаленим хоронителем старих краєвих звичаїв. Для того нїколи не хотїв служити Анґлїї, а степень майора вислужив собі в 42-ім полку верховиньского полку, чорної ґвардиї, котрої компанії були зложені лише з шкотскої шляхти. Мек-Небс яко свояк Ґленарвана мешкав в замку Малькольм, а яко войскового цїлком природно покликано єго до участи в виправі на *Дунканї*.

Такий був склад осіб, що їхали на яхтї, якого цїлком несподївано ужито до одної з найдивнїйших тогочасних подорожий. Від хвилї як причалив до пристани в Ґлезґо, звернув він на себе загальну увагу зацікавленої публики; що день тиснули ся величезні товпи, аби єго обізріти; лише ним займали ся, лише о нім говорили, на велике невдоволенє инших капітанів в пристани, а особливо капітана Буртон, що доводив прегарним кораблем *Скотия*, котрий стояв зараз при *Дунканї* і готовив ся в дорогу до Калькути. При величезних розмірах того корабля виглядав *Дункан* як муха, а мимо того загальна цікавість була звернена на яхт льорда Ґленарвана.

Хвиля від'їзду була що день близша. Джон Менґлїс упорав ся зручно і скоро, бо місяць по пробах в заливі Кляйд був *Дункан* наладований, заосмотрений, загосподарований і уряджений так, що міг виплисти на море. День від'їзду був назначений на 25 серпня, а той речинець дозваляв яхтови доплисти на весну до ґеоґрафічної ширини, під котрою лежать краї Австралії.

Скоро розійшла ся поголоска о намірі льорда Ґленарван, прислало єму богато осіб різні уваги і замітки о трудах і небезпечности подорожи; однако він не звертаючи на то уваги був готовий опустити Малькольм-Кесль. Насамперед піднесла против него голос зависть, котрий аж тоді перестав, коли загальна опінїя заявила ся виразно за шкотским льордом. І тоді всї часописи голосно і однодушно ганили поведенє комісарів адмінїстрациї в тій справі. Льорда Ґленарван обходили тілько нагани що й похвали — не журив ся ними цїлковито і робив своє дальше.

Дня 24 серпня Ґленарван, леді Єлена, майор Мек-Небс, Мария і Роберт Ґрант, Ольбінет льокай і єго жінка та панна Ольбінет, служниця леді Ґленарван виїхали серед благословленя замкової служби і по найсердечнїйших пращанях з Малькольм-Кесль, а кілька годин пізнїйше були вже всї на покладї корабля. Населенє Ґлезґова повитало леді Єлену з одушевленем, яко молоду, хорошу і відважну женщину, що вирікаючи ся добровільно вигідного житя, бігла на поміч нещастним морякам. Комнати льорда і леді Ґленарван займали майже цїлу задну часть *Дункана;* там устроєно для них дві спальнї, сальоник і дві одягальнї; дальше довкола головної комнати, було шість кают, з котрих пять займали: Мария і Роберт Ґрант, Ольбінети і майор Мек-Небс. В прочій части корабля мала вигідне поміщенє корабельна служба, бо яхт крім вугля, оружия і припасів поживи не забирав нїякого иншого набору.

*Дункан* мав виплинути в ночи з 24-го на 25-го серпня о 3-ій годинї над раном зараз по відпливі моря. Однако заки то наступило, було населенє Ґлезґова сьвідком зворушуючого обходу. О осьмій годинї вечером пішов льорд Ґленарван з своїми гістьми і цїлою залогою, почавши від паляча до капітана до Сен-Мунґо, старинної ґлезґівскої катедри. Той храм, котрий майже чудом оцїлїв від руїни в часах реформи, а котрий так пречудно описав Вальтер-Скот, приймив під свої склепіня подорожних і моряків *Дункана*. Величезна товпа цікавих залягла всї прочі місця в церкві. Пастор Мартон молив ся і взивав благословенія Небес на голови подорожних. В хвилях торжественного мовчаня можна було чути голос Мариї Ґрант, як молила ся за своїх добродіїв і виливала сьлози вдячности. Цїлий збір зворушений до глубини душі опустив храм.

О одинайцятій в ночи були всї на покладї. Джон Менґлїс з цїлою залогою був занятий послїдними приготовленями.

О півночи розпалено під кітлами огнї, а капітан велїв їх заєдно піддержувати; вскорі клуб диму змішали ся з нічною пітьмою. Вітрила *Дункана* обвинено покровцями, щоби їх не почорнив дим з вугля, бо як раз підніс ся полуднево-західний вітер, не сприяючий плавбі.

О другій рано почав *Дункан* дрожати від

забрати їх величезний маєток. Господаря, як і брата, котрий збожеволів, не називають инакше лиш „паном братом“. Молодший син розповідає, що вже від довшого часу спостеріг, що в его родині настала була якась зміна, бо всї сторонили від него і таїли ся перед ним, хоч перед тим они всї любили ся і не було нїякої незгоди між ними.

— **За 40 днїв навколо землї**. Подорож, котру свого часу Філеас Фоґ відбув навколо землї за 80 днїв, можна тепер без всяких трудностий відбути за 70 днїв і при тім треба лише шість разів змінити спосіб їзди. В 1900 роцї можна буде ту саму подорож відбути за 40 днїв. Коли в тім роцї отворить ся велика сибірска зелїзниця, то настане велика зміна в сьвітовім руху і подорожах навколо землї. Подібну зміну доси принесло лише отворене суеского каналу. В 1900 р. дістане ся подорожний, що 1-го січня виїзджає з Льондону, через Остенду-Берлин по 45-годинній їздї поспішним поїздом до Петербурга, а відтам за 250 годин через Росию і Сибір до Порт Артур, значить, від Льондону до Порт Артура потребує всего їхати 12 днїв і 7 годин. З Порт Артура поїде новим express-пароходом, що має вже сего року курсувати, до Сан Франціско, а відтам через північну Америку і Атлантийский океан назад до Льондону. Разом потреває цїла подорож навколо землї тілько 40 днїв.

## Всячина.

— **Що то значить нинї промисл!** Рано о пів до осьмої дерево ще зеленїло ся в лїсї а за несповна півтретя години розійшла ся вже з него в сьвіт ґазета. Такої штуки доказала фабрика паперу в Айзенталь в Нїмеччинї, а щоби хтось не думав, що то неправда, то списано о тім нотарияльний акт, котрий так звучить: „З панами Артуром і Куртом Менцелями, спільниками фабрики паперу в Айзенталь — каже нотар списавший сей акт — поїхан я насамперед до державного лїса Фравенберґ, що недалеко від фабрики. Там зрубано о 7 год. 35 мінут три дерева і відставлено до фабрики. Тут порізали їх колесові пилки на кусні по 50 центиметрів довгі; відтак машина до оббираня обчистила їх з кори а машина до коленя покołола їх на полїнця. Так приготовлене дерево витягнено під носом на поверх, де єсть пять машин до розтираня дерева і ті розтерли его на масу, котру всипано до машини званої „голендром“ і там по доданю всїляких инших материялів зроблено з неї паперову масу до зелїзної кадки, що стоїть коло папірної машини та пущено ту машину в рух. О 9 год. 34 мін. перед полуднем вручено п. Артурови Менцелеви перший аркуш паперу з того дерева. Отже цїла робота, почавши від зрубаня дерева в лїсї аж до зробленя з него першого аркуша паперу, тревала годину і 59 мінут. З тим аркушем паперу поїхав півчетверта кільометра далеко до друкарнї п. Морзака в Ґрафенав і віддав ему той папір до друку. О десятій годинї мав я вже в руках перший примірник ґазети „Ґрафенавский вістник“ ч. 32 з дня 18 цьвітня. Отже треба було 2 годин і 25 мін. часу, щоби з дерева, що ще о 7 год. 35 мінут росло в лїсї, зробити ґазету.

— **Сорочка, котру можна сховати в лупинцї з оріха.** Найтоншим полотном, яке коли небудь доси вироблено, єсть певно то, котре тепер виставлено в берлиньскім музею для народознавства. Єсть оно так тоненьке, що зроблену з него сорочку можна сховати в лупинцї з волоского оріха. Полотно се вироблено на Филипиньских островах в Тихім океанї, належачих до Ішпанії, звідки привозять всїляке корінє. Пряжу до того полотна роблять з волокна ананасових листків і она єсть так тоненька та легка, що коли з неї роблять полотно, замикають всї двері і вікна, щоби не пірвала ся від продуву. Роблене пряжі вимагає богато часу і заходу, бо волоконця, заким зачне ся тканє, треба причіпляти одні до других. Цїна сорочки з такої ткани єсть дуже висока; штука платить ся по кілька тисячів риньских, але мимо того богаті плянтатори і купцї в Манїлї, столици острова Люцон купують їх радо.

— **Де найстуденїйше, а де найтеплїйше на земли?** Звістно загально, що не всюди на земли однакова теплота. Посерединї землї, на рівнику (тій лїнії, що іде серединою доокола землї) єсть найбільша теплота; але чим дальше від рівника на північ до північного бігуна, або чим дальше від рівника на полудне до полудневого бігуна, тим студенїйше. Коло обох бігунів вже вічні снїги і леди. Здавалось би отже, що на обох бігунах найстуденїйше. Ну, яка студінь на обох бігунах, того не знаємо, бо ще там нїхто не був; але в тих сторонах, до котрих вже люди могли дійти, а навіть там і проживають, то найстуденїйше місце в місточку Верхояньску в Сибіри. Там доходять морози до 68 степенїв Цельзия. В січни бувають там морози пересічно до 53 степенїв і аж в маю зачинає сніг таяти. В червню буває звичайно до 10 степенїв тепла в липню навіть 14, але вже в серпню лиш 6, а у вересню зачинають ся вже знов морози. Такої студени нема вже нїгде на знанім доси на земли місци. В Якутску, також в Сибіри, доходять морози до 62 степенїв, а в Устяньску, 54 степенїв. Що значить така студінь, можна легко зміркувати з того: скали з страшним лоскотом розпадають ся, земля розпукує ся глубоко, а коли в такій розколинї покаже ся вода, то з неї піднимає ся густа пара мов дим; старі дерева розтріскують ся, коням пукають копита; коли птах летить воздухом, то за ним тягне ся довга смуга пари. Підчас такої студени їздять люди хиба лиш цїлими караванами. Довгий ряд саний вкриває тогди густий туман пари, яка виходить з людий і звірят і зпоза того туману їх не видко. Щастє лиш, що в часї такої студени нема нї найменшого вітру, а то анї люди анї звірята не видержали би. — Так само й теплота не всюди однакова. Здавалось би, що на рівнину найбільша спека, а то нї; найтеплїйше місце на земли єсть на полуднево західнім побережу Перзиї, над перским заливом. Там в місяцях липню і серпню буває через 40 днїв без перерви, день і ніч така спека, що доходить до 50 або й до 55 степенїв.

— **Маленький сьвіт**. За лїсами, за пралїсами, за горами, за морями, дійстно як в казцї, єсть далеко на полудневім заходї від Африки серед моря маленький островець, а на тім острівци жиє 61 людий: 18 мужчин, 23 жінок і 20 дїтий. Остров сей називає ся Тріставн д’Акуня, і его відкрито ще в 1506 р., але про него майже нїколи нїчого не чувати, бо лиш дуже рідко хто туди заїзджає. Може раз на яких пять або десять лїт заїде туди який корабель, що случайно пливе до полудневого бігуна або до Австралії. Навіть анґлїйский ґубернатор з острова сьв. Єлени — бо сей остров належить до Анґлії — приїздить туди лиш раз на кілька лїт звідати ся, чи людем там чого не потреба. Тріставн д’Акуня (Tristan d’Acunha) єсть то маленький круглий островець, котрий має всего лиш 115 квадратових кільометрів (більше менше півтора милї вздовж і вповперек). Посеред острова піднимає ся висока вигасла гора огниста (вулькан), в серединї котрої єсть озеро. Остров єсть урожайний і тут удає ся добре всїляке збіже, особливо же бараболї. Люди на острові займають ся длятого рільництвом і годівлею худоби; мають 600 штук рогатої худоби, 500 штук овець, кілька ослів і безрог та держать кури і богато гусий, а мешкають в мурованих хатах. Горівки і пива або яких инших напитків тут нїхто не знає, бо того тут не завозять, а мешканцї самі таких напитків собі не виробляють, пють лиш чай. Трохи дальше від сего острова єсть ще кілька менших але пустих і скалистих островів і туди вибпрають ся иподї мешканцї Тріставна д’Акунї лодками на морскі пси, котрих сало служить їм до сьвіченя. Давнїйше були на сїм острові птахи альбатроси, але дикі коти, котрі тут дуже розмножили ся, зовсїм їх вигубили. Старшиною на острові єсть тепер дуже старенький чоловік Петро Ґрін.

## ТЕЛЄҐРАМИ.

**Віденъ** 18 мая. Є. Вел. Цїсар приїхав тут вчера рано о 4 год. і поїхав зараз до замку в Ляінц.

**Петербург** 18 мая. Цар, цариця і вел. княг. Ольга виїхали вчера до Москви.

**Софія** 18 мая. Кн. Фердинанд з войсковою дружиною, шефом ґен. штабу Івановом, президентом мінїстрів Стоіловом і президентом собрания Янкуловом поїхав до Москви.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

діланя пари в кітлах машини; сильно огріта пара свистїла, приплив моря уступав, перша зоря дозваляла вже добре розпізнати дорогу по каналї Кляйд — пора була дуже догідна до від'їзду.

Джон Менґліс післав повідомити о тім льорда Ґленарван, котрий зараз і вийшов на поклад.

Відплив моря скінчив ся в тій хвили і *Дункан* зараз наповнив воздух свистом пари, підніс котву і виплив з поміж окружаючих его кораблїв; шрібу вправила пара в рух і она пхнула корабель на середину ріки. Джон не брав з собою керманича. Він знав знаменито всї проходи і закрути, умів сам дуже добре правити кораблем: правою рукою видавав мовчки прикази для машини а лївою для керми, певно і спокійно. Вскорі послїдні фабричні комини, що нагадували місто, зникли їм з очий, а їх місце займив вид сїл порозкидуваних тут і там на горбках вздовж берегів.

Годину пізнїйше працав *Дункан* послїдні скали Думбартому, за дві години виплив на повний залив, а о шестій рано вийшов з Північного каналу на повний Океан.

VI.

**Подорожний з каюти ч. VI.**

В першім дни плавби море було досить бурливе, а під вечер зірвав ся сильний вітер і похиляв корабель на всї сторони; женщини, що були на корабли, мусїли полишити ся в своїх каютах.

Але на другий день вітер змінив напрям; капітан Джон велїв затягнути кілька вітрил, чим скріплений *Дункан* видержував сильнїйше напір филь. Леді Єлена і Мария Ґрант вийшли досьвіта на поміст, де були вже льорд Ґленарван, майор і капітан. Сонце сходило величаво; *Дункан* пороз скоро гладкий простір вод, що відбивав в собі яснє проміне сонця. Подорожні в нїмім одушевленю подивляли той величавий вид.

— Чудесно зачинає ся день — сказала вкінци леді Єлена — коби лише вітер не хотів змінити ся і опізнити нашої подорожи.

— Не можна бажати лїпшої погоди, дорога Єлено; наша виправа зачинає ся дуже добре.

— Чи довго будемо в дорозї?

— Капітан Джон може нам на то відповісти — сказав льорд Ґленарван. — Добре пливемо? Чи ви вдоволені, капітане, з корабля?

— Цїлковито, Ваша Милости — відповів Джон. — Наш яхт добрий і гарний; рідко в котрім корабли лучить ся, щоби его кадовб був в такій згодї з машиною; тому то й пливе він по филях як водний птах; робимо по сїмнайцять миль на годину. Коли-б така скорість тревала одностайно, то найдальше за пять тижднїв будемо опливати полудневий конець Америки.

— Чуєш, Марие? — спитала леді Єлена — найдальше за пять тижднїв.

— Чую, панї; серце менї сильнїйше забило зараз при перших словах капітана.

— А якже зносите морску подорож, міс Марие? — спитав льорд Ґленарван.

— Досить добре, пане, не чую прикростий, а впрочім легко привикну.

— А наш малий Роберт?

— О, Роберт, — сказав Джон Менґліс — коли не сидить при машинї, то певне виліз де на машт. Той цїлком не дбає о морску хоробу — і в тій хвили, прошу подивитись....

(Дальше буде.)

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.